

Lašský dostavník

Ročník.....6
Rok.....2016

1
jaro

**BESKYDSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM FRÝDEK-MÍSTEK
NABÍZÍ:**

INFORMACE TURISTŮM

**PŘEDPRODEJ VSTUPENEK
NA KULTURNÍ A SPORTOVNÍ AKCE**

PRODEJ MAP A PRŮVODCŮ

PRODEJ SUVENÝRŮ S TÉMATIKOU BESKYD

LIKÉRY

TRIČKA

TURISTICKÉ ZNÁMKY, ODZNAKY, NÁLEPKY, VIZITKY

TURISTICKÉ DENÍKY

KERAMIKA

poznejte blíže Frýdek-Místek na

visitfm.cz

www.beskydskalikerka.cz

Otvírací doba:

pondělí - pátek 15,30 – 22,00 h

sobota 14 – 23 h

neděle 14 – 22 h

Obsah

Obrázek na obálce: Boris Zvada – kostel v Rybí

Úvodník (Z. V. Krulikovský)	3
Monte Čupelo (D. Zápalková)	4
Hodoňovický masopust (B. Vidura)	5
Literáti se sešli (D. Zápalková)	6
Předjaří (B. Vidura)	7
Odešel do muzikantského nebe (V. Cichoň)	8
Těťka Francka (F. Pituchová)	10
Pod Kubánkovem (J. Vašíček)	12
Odešel Zdeněk Šprc (R. Kulichová, B. Vlčková)	14
Portrét Zdeňka Šprce	16
Jarní jubilanti; Jarní probuzení (D. Zápalková)	17
Nad kostelní bání; Turistům (R. Šatánková)	18
Příslloví	19
Fotodokumentace	20, 21
Valpuržina noc (Z. V. Krulikovský)	22
Filipojakubská noc (M. Prokešová)	23
První máj (R. Žvak)	24
Receptář lašského krále	25
Švédské byliny	26
Vlastenecká (O. Tlučková)	29
O původu názvu Slezska; Zapadlisko (R. F. Jura)	30
Sportovní legendy Lašska (Z. V. Krulikovský)	34
Festival „Poodří Františka Lýska“	35
Soutěž o odznak	36
Kalendárium jaro 2016	37

Úvodník

Vážení čtenáři,

„Na Hromnice, dyž mrzně, medvid' brloch rozhodí, dyž je teplo, tuž ho eště opravi“ – tak praví známá lašská pranostika. Letos 2. 2. nemrzlo, avšak 4. 2. už ano. Chudák medvěd. Musí být zmatený jako celá příroda. Proto asi máme tak střídavé počasí – jeden den zimní, druhý jarní, mezi tím „filajovy hnus“: déšť, studený vítr, teplota v průměru 2 - 4 stupně Celsia...

Na Silvestra nám počasí přálo – sluníčko, ráno -12, v poledne -3. Tříkrálový výšlap přes Staříč nám propršelo (+2), o masopustním průvodu v Hodoňovicích bylo zase slunečno (-6, odpoledne +6), v den polární expedice tálo, už ráno bylo +3 stupně. A tak pořád dokola, hlavně, že vody v potocích a řekách přibýlo. Ale také chřípek, sám jsem byl tři týdny mimo provoz. Ještě, že mě družina zastoupila – zejména v Paskově na folklorním bále, kde prvně zazněla lašská hymna.(!)

V druhé polovině března má přijít výrazné oteplení a s ním opravdové jaro. Je to letos čas velikonoční, který nastává dost brzy.

Kromě tradičních výšlapů chystáme novinku – na 1. máje vyrazíme na Radhošť, přesněji řečeno k Radegastovi, kde oslavíme začátek pasteveckého roku. Ukončení (před dušičkami) už několik let slavíme 28. října – pochodem na vrchol památné hory. Prvomájový výplaz bude dalším obohacením vzájemnosti Lachů a Valachů.

Znovu turistům dáváme na vědomí, že jsme termín uzávěrky odznaku Moravskoslezské Lašsko prodloužili o dva roky - až do **31. 8. 2017!**

Náš dostavník vychází s tradičním obsahem, pokračujeme o sportovních legendách Lašska, bylinářskou rubriku, básničky našich autorů, historie atp.

Spolupráci s Beskydským informačním centrem ve Frýdku-Místku, se úspěšně rozvíjí, budou opět realizovány výšlapy na Lysou horu s lašským králem a zbojníky, prvomájový Radegast bude také společným aktem.

Upozorňuji, že na koho se dostavník nedostane – může si ho stáhnout z našich stránek - <http://www.lassko.eu>. Tam také bývá upřesnění našich kulturních i turistických akcí.

Z. V. Krulikovský

Lašský dostavník

vychází čtvrtletně - vydává kulturně vlastivědné sdružení Království lašské. Každý autor odpovídá za obsah svého příspěvku. Redakční rada si vyhrazuje právo na výběr a krácení zaslaných prací. Posílejte je e-mailem v elektronické podobě, formát MS Word, písmo Times New Roman, velikost písma - 11 bodů, odstavec - tři úhozy zleva, bez mezer mezi odstavci.

E-mail: lassky.dostavnik@gmail.com (nebo: lasskykral@centrum.cz)

Redakce: Zdeněk Vilém Krulikovský, Radana Šatánková, Dajana Zápalková, Boris Zvada.

Technická spolupráce: Michaela „Mikeira“ Krulikovská

Monte Čupelo v obležení Lachů

I letos se v pravé poledne na Silvestra sešli Laši i Lašky z celého okolí na Monte Čupelu – lašském Řípu, jak je nazýván největší kopec Metylovické hůrky.

Ze všech stran – od Metylovic, Pržna, Frýdlantu i Hodoňovic sem proudily davy lidí – pěšky, na koních, se psy, hloučky známých, neznámých, kteří se chtěli poslední den v roce setkat s lašským králem či se jen tak projít v krásném, slunečném, mrazivém dni a netradičně přivítat příchod nového roku.

A v pravé poledne zněla v podání lašského krále Zdeni Viluše I. lašská hymna, přidávali se všichni Laši, kteří ji znají. Poté už král pronášel svůj novoroční projev z vrchu Čupek, „...kaj kejsik Praotec Lách předkuv našich přived v tu našu gryfu krajinu, kera fajnu medovinu a aji chmelovinu oplyvo a buh hojnosti Radegast ji požehnal,“ vzpomenul několik údajů z historie Zdeňky Viluš I.

„Za tych veľa rokov sme prežili všetko zle, tuž nebujeme se, prežijeme všetci aji tu hromsku migraciju ľudí z toho arabského svjeta. Všetko dobre dopadne keď budem držet' pokupje a nenechame se nikým balamuntit' a rozeštvavat',“ pokračoval král ve své novoroční řeči.

Nakonec na zdraví všech připil „fajným lašským liguerem“, aby v nás byla síla po celý nový rok 2016 všechny problémy zvládat.

Na improvizovaném podiu ještě pronesli novoroční pozdrav starostové okolních vesnic, lidé se občerstvovali z nabízených pochutit nebo z domácích zásob. Poté se pomalu začali rozcházet do všech stran. Asi nejvíce se jich odebralo směrem k Hodoňovicím, kde mnozí zavítali do hostince U Čendy na skvělou zelňačku či jiné tekuté občerstvení. Pobavili se, zazpívali si, zatancovali na sále hostince při muzice M. Cyruse a J. Kokeše.

Za okny už byla dávno tma, když hudba přestala hrát, několik hlouček lidí ještě diskutovalo a rozmýšlelo se, kam dál, jak pokračovat v silvestrovských oslavách. Snad každý si našel ten svůj způsob, jak vesele prožít ten poslední den starého roku a přivítat ohňostroji a barevnými světlicemi nový rok 2016. Tak ať je pro všechny Lachy příznivý!

Dajana Zápalková

Kalendárium lašských akcí - jaro 2016

19. března (sobota): Slezskoostravský hrad:
Velikonoční jarmark, ve 12 a v 15 hodin
lašský král a jeho družina v pořadu „Oduvalajne, u nas je to fajne“

20. března (neděle): Slezskoostravský hrad: „Ondraš, pan Lysej hory“ – v 11,30 a ve 14 hodin
Lašská divadelní společnost GIGULA

23. března (středa): Velikonoční jarmark v Karviné – v 10 h zahájí lašský král, v 10, 15 a ve 13h
„Oduvalajne, u nas je to fajne“

24. března (čtvrtek): Velikonoční jarmark v Karviné – v 10 h zahájí lašský král, v 11 a ve 14 hod
„Oduvalajne...“

10. dubna (neděle): Vlastivědný výšlap – Stopami dávné minulosti Lašska (Gród Chalupki, soutok Odry a Olzy)

16. dubna (sobota): Lašské jaro v Praze – od 17 hodin U Kotvy ve Spálené ulici

1. května (neděle): Laško-valašské zahájení pastevecké sezóny u Radegasta (Beltine)

8. května (neděle): Vlastivědný výšlap „Stopami dávné minulosti Lašska“ – Starosečno (Kozinec) u Čeladné

13. – 15. května (pátek-neděle): LPS Baška – Mezinárodní festival pěveckých sborů 2016
Úvodní koncert 13. 5. Od 18 hodin v kostele sv. Václava v Bašce

21. května (sobota): Turistický pochod „Okolo Bašky cestička“

28. května (sobota): Den vína v Bořeticích – za účasti lašského krále a jeho družiny

19. června (neděle): Vlastivědný výšlap „Stopami dávné minulosti Lašska“ – tvrz pod Travným

Termín uzávěrky soutěže o získání odznaku

"Království lašské" odložen o 2 roky!

Kulturně-vlastivědné sdružení "Království lašské" vyhlásilo soutěž o získání turistického odznaku. Úkolem soutěžících je nejpozději **do 31. srpna 2017** navštívit 28 vybraných míst našeho regionu a získat potvrzení - razítko, vstupenku, nebo opsat potřebný údaj. Záznamníky jsou k dostání (v ceně 30 Kč) v informačních centrech v Brušperku, v Kopřivnici, ve Štramberku, na Slezskoostravském hradě, v Muzeu Novojičínska (zámek v Novém Jičíně), Muzeu Sigmunda Freuda v Příboře, v zámku v Klimkovicích, v Kuníně, v Hodslavicích (Rodný domek F. Palackého), v Metylovicích (Muzeum Kožané město) a také u našich sponzorů

- v restauraci Lašská jizba v Sedlštích, v prodejně Beskydské likérky ve Starém Městě u Frýdku, v hospůdce U bobra v Raškovících, v hostinci Ondráš v Janovicích, v hospodě Pod Borovou v Malenovicích, v hostinci U Čendy a v Lašském ZOO v Hodoňovicích, v recepci hotelu Prosper v Čeladné, v Hospůdce Kohutka ve Vyšních Lhotách, v restauraci hotelu Lašská Chalupa v Kunčicích p. O. aj.

Po splnění podmínek doručíte záznamník (osobně nebo poštou) na adresu: Království lašské o. s., Skalice 6, 738 01 Frýdek-Místek (tel.: 724 140 705) a obdržíte pak zmíněný odznak zdarma. Prvních 50 účastníků bude odměněno zvláštní premií - suvenýrem od sponzorů. V ceně záznamníku je i poštovné.

HODOŇOVICKÝ MASOPUST

Masopustní veselí
jarem vzduch se tetelí
náruče jsou plné slunce
dají víc než zlata unce.

Po maškarním průvodu
pochovaná basa
teď už v místní hospodě
vesele se jásá.

Pod Beskydem masopust
nevadí že přijde půst
zas se nohy roztančí
ztracen ten kdo nejančí.

Bohumír Vidura

Literáti se sešli v novém roce poprvé

Svůj nový literární rok zahájili členové Literárního klubu Petra Bezruče na členské schůzce první únorový pátek.

Jejich předsedkyně Dajana Zápalková nejdříve zhodnotila rok 2015 konstatováním:

„Byl to pro nás literáty rok velice úspěšný, vždyť šest členů vydalo knihu, vyšla dvě čísla interního časopisu Zrcadlení, uspořádali jsme literární soutěž pro žáky a studenty frýdlantských škol a gymnázií, zorganizovali mezinárodní setkání literátů Beskydská lavička 2015, pro veřejnost jsme připravili pásmo ke Dni poezie, navštívili seniorkluby v okolí se svými verši k různým příležitostem, proběhlo několik literárních večerů s autorským čtením jednotlivých členů. A co mě těší nejvíce, osmnáct členů vydalo almanach své tvorby za rok 2015! Vánočním dárkem pro všechny byl Beskydský kalendář s verši literátů a kresbami naší členky Elišky Reskové,“ řekla s potěšením předsedkyně.

Program schůzky byl ještě umocněn oslavou životního jubilea člena klubu a křtem knihy Emilie Kozubíkové Pán Bůh války nevymyslel, která vyšla těsně před Vánocemi. Autorka si ke slavnostnímu křtu přizvala čtyři své literární kolegy, kteří knize popřáli hodně významných čtenářů, vždyť tématem knihy jsou osudy lidí a obraz doby na pomezí Těšínska a Jablunkovska již od 1. světové války.

V doslovu Miloslava Olivy se mj. uvádí:

„Autorka se ve 26 kapitolách a 49 dopisech ohlíží nad událostmi dvou posledních světových válek, vykresluje bezmocnost lidí v područí diktátorského režimu, je to obraz jistě pochmurný, a přece se zde rodí další lidé, ke kterým byl osud milostivější,“ píše Oliva.

Text je doplněn fotografiemi ze soukromého archivu autorky.

Emilie Kozubíková poděkovala závěrem všem, kteří jí byli nápomocni při psaní a vydávání knihy, rodině za vstřícnost a především pak Žofii Molinové, která jí dopisy předčítala, protože ona sama je nevidomá.

O to větší radost mají všichni členové literárního klubu z toho, že jejich kolegyni po tříletých peripetiích s vydáním knihy přece jen vyšla.

Věřím, že těch důvodů k radosti budou mít literáti i v novém roce daleko více, vždyť si zase toho tolik naplánovali. Ale jejich činnost je odvislá i od finančních příspěvků institucí či sponzorů, kteří snad budou jejich práci příznivě nakloněni.

Dajana Zápalková

Festival „Poodří Františka Lýska“ – 2016

22. 4.	Ostrava-Proskovice
	Zahájení festivalu, škola, 9.30 hodin,
	Sdružení hudebníků Proskovice
	Pohybově dramatický soubor Klineček, ZŠ Proskovice
	Dětský pěvecký sbor Proskovjáčků, ZŠ Proskovice
	Dětský pěvecký sbor Paprsek, ZŠ a MŠ Velká Polom
	Dětský folklorní soubor Malá Bejatka, ZŠ a MŠ Štítina
	Výstava: Z minulých ročníků festivalu, Výtvarné práce žáků ZŠ Proskovice
23. 4.	Ostrava-Proskovice
	Festivalové odpoledne, restaurace U Psoty, 14 hodin,
	Národopisný soubor Bejatka, Štítina
	Sdružení hudebníků Proskovice
13. 5.	Stará Ves nad Ondřejnicí
	Staroveské zámecké arkády, nádvoří zámku, 18 hodin
	Dětský pěvecký sbor ZŠ a MŠ Stará Ves nad Ondřejnicí
	Dětský pěvecký sbor Domino, Opava
	Pěvecký sbor Bílovec
	Mužský pěvecký sbor Gorol, MK PZKO Jablunkov
	Výstava: Václav Šipoš – karikatury a kresby
14. 5.	Stará Ves nad Ondřejnicí
	Areál zámku, od 11.30 hodin
	Zámecká kapela
	Malá Ondřejnice
	LSPT Ondřejnice
	Soubor valašských písní a tanců Vizovjének, Jasenná
4. 6.	Jistebník
	Náves Jistebnických zpěváků, 14.30 hodin
	Koncert dechové hudby Jistebnická 13
	Zahájení akce u sousoší Jistebnických zpěváků
	Koncert, sál DK v Jistebníku, 15 hodin
	Dětský folklorní soubor Valášek, Kozlovice
	Dětský pěvecký sbor Sluníčko, ZŠ Hlučín-Rovniny
	Svatomichaelský smíšený pěvecký sbor Řepiště
	Ostravský smíšený sbor
	Výstavy: Hudební nástroje lidové i umělecké, František Lýsek + Jistebničtí zpěváci + festival, Fotografie z Poodří v prostorách Galerijní ulice
17. 6.	Stará Ves nad Ondřejnicí
	Folklorní večer na zámku, nádvoří zámku, 18 hodin
	Folklorní soubor Soláň
	Lašský soubor písní a tanců Ondřejnice
	CM Ondřejnice
	Zahraniční soubor, host MFF Frýdek-Místek 2016
	Výstava: Od koloběžky po jízdní kolo

Sportovní legendy Lašska

Adolfína Tačová

Opravdovou legendou lašsko-ostavského regionu je sportovní gymnastka Adolfína Tačová. Narodila se 19. dubna 1939 v Petřkovicích. Od dětství ráda cvičila a tak se stalo, že jako patnáctiletá trénovala v oddíle gymnastiky Baníku Ostrava. V roce 1957 začala reprezentovat naši vlast po boku Evy Bosákové, Věry Čáslavské, byla v základní sestavě po řadu let. V roce 1958 a 1962 na mistrovství světa dosáhly v družstvech na stříbrnou medaili. Její exkluzivní disciplínou byl přeskok, 3x byla mistryní Československa v letech 1959 - 1962, v roce 1959 se stala absolutní šampionkou v osmiboji! Na olympiádě v Římě v roce 1962 byla členkou stříbrného družstva. Stejně stříbro vybojovala na olympiádě v Tokiu - v roce 1964. Po ukončení aktivní činnosti (zranění Achillovy paty) se věnovala trenérské práci v Baníku a působila také jako mezinárodní rozhodčí.

Adolfínu jsem poznal na Janáčkově konzervatoři v Ostravě, kde vyučovala budoucí herce a herečky akrobacii. V roce 2010 jsem ji na Čeladné jmenoval 1. náměstkyní ministra sportu a tělovýchovy Království a Markrabství lašského. Nadšeně ve vrhla do spolupráce, odstartovali jsme společně Lašské olympiády v Hodoňovicích (2010 a 2014), vždy ráda přijede mezi nás. Přejeme jí hodně zdraví a elánu do dalších let.

Zdeňka Viluš Krulikovský

Zahájení Lašské olympiády – vpravo Vítězslav Mácha a Adolfína Tačová

PŘEDJAŘÍ

Tající sních
blátivé cesty
smog nade městy
kapuce na hlavě
nálady doráží střídavě
vítr mlhy a déšť
kapky visí na větvích
jak průzračné slzy
ty skanou brzy
do křišťálových vod
slunce rozepló plášť
jak ženy co rády
neskrblí vnady
vlasy ty rozevlály se
rozverně a divoce
jak bystré vody v potoce-
a zase déšť-vem to nešť.

Bohumír Vidura

Členové Literárního klubu Petra Bezruče

Odešel do muzikantského nebe.

Vzpomínka na Jaromíra Václavíka „houslistu, dirigenta Symfonického orchestru Válcoven plechu Frýdek Místek.

Sedliště od druhé poloviny 19. století byly známé nejen jako vesnice písmáků a zanícených vlastenců, ale i jako vesnice s bohatou hudební tradicí zpěváků, muzikantů a kapelníků, kteří zde působili po několik generací.

První generací v období před 1. světovou válkou byli muzikanti se skupeni v kapele Ondřeje Fajkoše. V letech 1912-1913 Sedlišťan Joža Vochala sesbíral slezské lidové písně a tance i z naší vesnice., které skloubil v jednotné pásmo. Tak vznikla Slezská Beseda, pásmo kolových tanců po vzoru České a Moravské besedy, zhudebněná Eduardem Bartoníčkem, dnes naprosto zapomenutá...

V období mezi světovými válkami v obci působila známá kapela Karla Škapy st. Spolupracovala s tanečním souborem Národopisného sdružení „Sedlišťané“ a s nimi se zúčastňovala vystoupení nejen v regionu, ale i v Praze, Brně a Hradci Králové.

V další generaci od konce 30. let minulého století v obci působila kapela Františka Ježe. Kapela spolupracovala s tanečním souborem „Sedlišťanů“ a s nimi se účastnila vystoupení na Světovém festivalu mládeže a studentstva v Praze v roce 1947, kde se umístili ve své kategorii na prvním místě...

Nejvýznamnějším představitelem poslední generace sedlišťských muzikantů a kapelníků byl Jaromír Václavík, nar. 1934. Lásku k hudbě zdědil po mamince Vlastě, která byla dobrou zpěvačkou, zpívala v místním kostelním sboru, byla členkou tanečního souboru „Sedlišťanů“. Základy houslové hry mu vštípil strýc, kapelník František Jež. Vzor měl v dalším strýci, dobrém muzikantu Aloisi Čvandovi.

Jako jedenáctiletý poprvé hrál veřejně na housle v roce 1945 v místním kostele. Toužil být profesionálním hudebníkem, ale na přání rodičů se stal učitelem. Láska k hudbě ho doprovázela po celý život. Byl členem několika amatérských orchestrů, hudebně se vzdělával. V době studií hrával v kapele strýce Františka Ježe, byl členem Národopisného sdružení „Sedlišťané“. Po absolvování základní vojenské služby převzal po onemocnělém kapelníkovi Františku Ježovi post primáše lidové muziky Národopisného souboru „Sedlišťané“.

Ráno se lidé po řepišťském okolí nesmírně divili. Jeden volal druhého, šeptali si, povídali, všelijak hádali a ukazovali všichni na pahorek, kde dříve stával hrad. Tam nebylo po věži a rozsáhlých staveních, obehnanými hradbami, ani památky. Když pak někteří přišli blíže, poznali, že se hrad propadl za bouře i se všemi obyvateli. Tak prý byl potrestán řepišťský pán a jeho družina, že tak nelidsky nakládali s poddanými.

Ze všech hradních obyvatelů byla zachráněna jedině hodná Alenka, která dlela oné osudné noci návštěvou na frýdeckém hradu. Jak se dozvěděla o osudu otce a rodného sídla, přijela k řepišťskému „zapadlisku“ a prosila za odpuštění všech otcových vin. Pak kázala nedaleko postavit klášter a uchýlila se do něho.

Dodnes vypravují lidé v Řepišti a okolí pověsti o Zapadlisku – ovšem každý v různém podání. Někteří vypravují, že na řepišťském hradu hodovali jednou páni dlouho do noci. Po půlnoci vzbudili služebnou a rozkázali jí, aby přinesla vody z nedaleké lesní studánky. Služka však se bála a pro vodu nechtěla jít. Páni ale trvali na vyplnění rozkazu. I vyšla služebná z hradu, pány proklela a přála si, aby se hrad propadl i s nimi. Její přání se vyplnilo. Jiní tvrdí, že se hrad propadl, protože nelibostného pána prokleli robotníci na panském, druží uvádějí totéž o žebračku, kterého dal pán psy vyštvať z hradu, a ostatní říkají, že na Zapadlisku nestál hrad, ale staré dřevěné město, jež úplně vyhořelo. Jako každá pověst, má i tato několik obměn.

Vyhořelému městu prý lidé říkali „Na pohřebišti“ a dodnes tak říkají jedné části pozemků. Starou cestu, která kdysi vedla z Frýdku přes Sedliště a Bruzovice na Těšín, lid dosud nazývá starým názvem „velicesta“.

Na obranu hranic, které tudy vedly po řece Ostravici, byla v těchto místech kdysi postavena strážní hláska, a tím asi vznikly pozdější pověsti o hradu nad Řepišťem. Při vykopávkách byly na Zapadlisku nalezeny bronzové ozdoby a zbytky zbraní.

R. F. Jura – Staré pověsti slezské

Jedete-li drahou směrem Moravská Ostrava – Frýdek, uvidíte nad paskovským nádražím v Řepišti nízký, ale strmý kopec. Místní lidé mu říkají Zapadlisko. O Zapadlisku nebo Propadlisku u takzvané Gajdule v Řepišti se vypravuje:

Kdysi stával na kopci nad Řepištem pevný hrad a sídlil na něm mocný, ale zlý pán. Lid po vesnicích krutě utiskoval, přidával nelidských robot, při divokých honbách ničil s družinou úrodu, a tak všelijakým způsobem sužoval poddané. Přišel-li žebrák do hradu, dal ho pán vyštvať psy, a tak se stalo, že se každý zdaleka vyhýbal vznešenému sídlu nad Řepištem a chudý lid po všech okolních vesnicích zanevřel navždy na svého pána.

Zato Alena, hezoučká dcerka pánova, byla všemi milována pro svoji upřímnou a vlídnou povahu. Kamkoliv vyšla, všude ji lid vítal, neboť věděl, že hodná dcerka nemůže za zatvrzelé otcovo srdce.

Jednou si vyjel pán s četnou družinou k horám na lov. Beskydské hluboké lesy vroubily řeku Ostravici a starou obchodní cestu, vedoucí tehdy z Moravy do Polska, až daleko za Frýdek. Bylo v nich veliké množství vysoké i černé zvěře, medvědů, rysů i dravého ptactva.

Avšak sotva se lovci rozjeli za kořisti, vyšel proti hradnímu pánu od chaty, o samotě stojící, stařec. Hned se pán zaškaredil:

„Proč nás rušíš v zábavě?“ osopil se.

„Milosti, nejponíženěji prosím...“

„Pryč, nemám kdy na tvoje tlachy!“

„Milosti, těžce jsem musel v lese pracovat, než jsem jej vymýtil a proměnil v pole! Je na něm více kamení než zemité půdy!“

„Dost, smělče!“ – a pán prudce pohodil kuší.

„Zvěř všeliká mi boří ohrady a ničí úrodu...“

„Pust' na něj psy!“

Sotva ohaři s vyceněnými zuby vyrazili, stařec zmizel, jako by se propadl do země.

Toho dne se celá družina vrátila na řepišťský hrad bez kořisti. Jako by jim někdo učaroval, živého tvora v lesích nespatri. A na zpáteční cestě je zastihla silná bouře. Když vjížděli promoklí lovci do hradu, blesk stíhal blesk a hrom duněl bez ustání, jako by se chvěla celá země.

Sen, stát se profesionálním hudebníkem se mu splnil po absolvování Státní konzervatoře v Ostravě, obor housle. Jako první Sedlišťan se profesionálně věnoval vážné hudbě. Působil jako houslista v Janáčkově filharmonii Ostrava v letech 1968-1986, s orchestrem koncertoval nejen po celé republice, ale i po Evropě. Vzpomínal „bylo to od severního pólu až po Malorku a od Atlantského oceánu až o po Volhu“.

V roce 1962 byl zakládajícím členem Symfonického amatérského orchestru Válcoven plechu Frýdek Místek. Zde působil celých 40 let. Nejdříve jako houslista, od roku 1971 jako dirigent a umělecký vedoucí. Svá nejlepší muzikantská léta strávil právě v tomto orchestru, kterému věnoval celý volný čas. Jeho přičiněním se orchestr vypracoval na špičkovou úroveň. S orchestrem natočil šest televizních koncertů, řadu rozhlasových nahrávek, gramofonových desek, CD. Pod jeho vedením se orchestr zúčastňoval hudebních festivalů nejen doma, ale i v zahraničí, v Maďarsku, Polsku, Řecku a tehdejší NSR. Za dobu jeho působení prošlo orchestrem mnoho talentovaných muzikantů, kteří se věnují dodnes hudbě, mnozí profesionálně.

Nezapomínal ani na rodné Sedlišť, kde od konce 50. let do 70. let minulého století s místním divadelním souborem nastudoval pět operet. Měl zájem o národopis, historii, byl čestným členem Království lašského.

U příležitosti 40. výročí vzniku obdržel Symfonický orchestr Válcoven plechu Frýdek Místek v roce 2002 blahopřání od hejtmana Moravskoslezského kraje Evžena Tošenovského a prezidenta republiky Václava Havla. Při tomto výročí byl Jaromír Václavík jmenován čestným prezidentem hudebního spolku „Společnost pro symfonickou a komorní hudbu ve Frýdku Místku“. Ze zdravotních důvodů se vzdal dirigování a dirigentskou taktovku po něm převzal Jaromír Javůrek.

Za svou záslužnou práci byl oceněn Cenou města Frýdku Místku za rok 2008.

Po dlouhé a těžké nemoci Jaromír Václavík, výborný muzikant a dobrý člověk odešel do muzikantského nebe dne 30. srpna 2015 a je pohřben v rodných Sedlišťích. Byl jedním z těch několika málo šťastných lidí, kterému jeho koníček, láska k hudbě se stala povoláním. Stalo se tak ale za cenu velké píce, obětavosti, houževnatosti a zapálení pro věc.

Václav Cichoň

Těťka Francka na frydeckym zamku

K frydeckemu zamku
těťka Francka idu,
město už ich zmohlo,
chcu měť chvilku klidu.
Od malučka maju
k domovině lasku,
radi by viděli
vystavu o Lašsku.
Tichym krokem vešli,
kapečku dojati,
skromno oblečení,
šak v syrcu bohati.
Před každym obrazem
chvilku postavaju,
S Ondrašem, Jurašem
v duchu rozpravuju.
Včil se im zazdalo,
že je slychat plač...
Železne okovy,
pansky karabač,
velko černo deska
o robotach svěči,
vedle na obrazku
zbity rebel kleči.
Co za bidny život
měli naši předcy,
jak tu dosvědčuju
starych časuv svědcy.
Už ich dalšo izba
bere do naruča,
a hned z kraja vid'o
Janačka! Bezruča!
Při zpomince na ně
těťka su hned mladi,
jejich drysno ruka
aspoň sklo pohladi.

Protože i v krajích vedlejších sídlili bratrští Slované – při řece Opavě Holasovici, při Horní Visle Vislané, severně od Holasoviců Opolané a jiní – přeneseno bylo jméno bratrské slezské země i na kraje vedlejší, na Opolsko a Těšínsko a konečně v XVII. století i na kraje, náležející vždy jen k českým zemím, na Opavsko a Kladsko.

Slezané netvořili samostatný státní celek, nýbrž podrobovali se státním svazkům vedlejším, a to byly: říše Sámova, říše Velkomoravská a říše česká. Byli také poprvé pod tímto jménem zapísáni roku 973 v základní listině pražského biskupství. Polská říše vznikla teprve po říši české, také křesťanství se šířilo do Slezska a Polska až z Čech. Patřila-li již k říši Svatoplukově celá krajina při řece Visle, muselo tím spíše k ní patřit mnohem bližší Slezsko, což také dokazuje i arabský kupec Ibrahím-ibn-Jakub, který procestoval v letech 950-970 slovanské kraje a uvádí, že v říši české vládne Bojslav, kníže Prahy, Čech a Krakova... na severu v říši polské pak Měško.

Celé Slezsko tedy patřilo původně k říši české. Těšínsko již od roku 950.

R. F. Jura – Staré pověsti slezské

O původu názvu Slezska

Historie zanechala těžké stopy dějinných kroků, ať se kamkoliv obrátila. Lidstvo, rozdrobené v pozdější národy, jí bylo hříčkou, se kterou si mnohdy krutě zahrávala. Národní kmeny divoce zápasily, hned se vítězně zvedaly, hned zase upadaly v těžké zapomnutí, v rozvoji a světle věků se bily, staraly a starají o životní bytí. Země a světadílý zaplály mnohdy válečným požárem, jindy se zase klidně rozvíjely pod jasnou, slunnou oblohou. Jak se kolo osudu otáčelo, tak se také měnil věčný dějin zdvih a pád...

Původ jména Slezska spadá asi do doby osazení veškerých českých zemí slovanskými kmeny. Odvozuje se od hory Slenzy (Slezy), která se mocně pne ve středu původního Slezska, jak bývalo až do dob, kdy pruský král Bedřich II. urval jeho větší část císařovně Marii Terezii.

V pohanských dobách byl celý okolní kraj hory Slenzy zalidněn slovanskými kmeny. Těm byla hora posvátná. Slovanští pohané stavěli na ní dřevěné svatyně a vysazovali posvátné dubové háje k počtě nejvyššího boha a vládce Peruna, jiným bohům a duchům přinášeli četné oběti čili žertvy, zapalovali posvátné ohně, při nichž obětovali zvířata, pokrmu, válečné zajatce i polní plodiny, prováděli různé tance, provázené zpěvy, oslavovali roční doby vynášením smrti a vítáním jara. Protože zapalovali posvátné ohně, jimž Bělorusové, haličtí Poláci a Slováci říkali „sobotky“, nazývali také tuto horu Sobotka.

Na východním úpatí Slenzy pramení řeka stejného jména a vlévá se u Vratislavě do Odry.

Kraj, nad nímž se hora majestátně zdvíhá a jímž řeka protéká, byl jmenován Slezsko a jeho obyvatelé Slezané. Proto také bývala později v listinách hora Slenza nazývána prostě horou Slezskou. Název Slezsko a Slezané platil v nejstarších dobách jen v okolí hory, čili – jak později říkali – v kraji vratislavském.

Po celý svůj život
lasku k nim chovají
a jak rádi o nich
děťom vykládají.

Ale čas utěko,
třeba se pozbírát,
eště do zahrady
chtěli se podívat.

Kolem vzorných stromů
pod zámek popošli,
z výhledem do kraje
místěčko si našli.

Chvilku tudy stojo
do země přibíti...

Jejich Ostravica
v slunečku se třpyti,
vlnka po vlněce
libezně im zpívo:

„My už vom tětuskoóó
iděm naprotivóóó...!“

Tela dojmův naroz
na to něsu zvykli,
ež k pláču dojati
do fěrtuška vzlykli.

Po chodníku domu
uvažuju tětka...

Uchovat památky
je potřebná věc,
gdo po nás uchovo
po rodičích řeč?

Či k starym do hrobu
něstryčo ju děcka?

Co jejich potomcy
budu ji rozumět?

Františka Pituchová – Pozbírane po našem

Pod horou Kubánkovem
je hospůdka jako sen,
chlapci u Kociána
hráli vždy až do rána.
Kdo tam nikdy nechodil
a svou lásku nevodil,
ten byl jako bílá vrána,
ten jak by nikdy nebyl.
Pod horou Kubánkovem,
tam pěkný byl každý den,
na čarovné chvíle
vzpomínky máme milé.
Kdo tam nikdy nechodil,
a jen doma tiše snil,
ten teď na to myslí stále,
proč své mládí promarnil.

Veliké pozdvížení
bylo máje kácení,
všichni dováděli,
tam v kapradí seděli.
Nad hlavami šuměl les,
naše léta spěla kdes,
čas unesl naše mládí,
na památku voní vřes.

Josef Vašíček

To si pamatuji z doby,
když jsem ještě byla malá,
jak se o Slezsku mluvilo,
tak stařenka říkala:

„Třa num samym coši robít,
a něčenem naoko,
Praha – ta num nepřemůže
a Pan Buh je vysoko.“

Že pro Prahu jsme cizinci,
platí i dnes doslova,
s Polákami si nás plete
mnoha hlava skopová.

Páni z Prahy Slezsko znají
jenom z okna rychlíku,
o nás pak za stolem
rozhodnou v okamžiku.

Už za Marie Terezie
nebývalo to jiné
a zázraky se nedějí –
z nebe pomoc nekyne.

Olga Tlučková – Okénko do stáří

12. Při vodnatelnosti užíváme šest týdnů ráno a večer jednu polévkovou lžici v bílém víně.

13. Při bolestech uší a hučení v uších se navlhčí chomáček vaty a vsune do ucha. Velmi dobře to pomáhá, ba dokonce navrácí ztracený sluch.

14. Má-li žena bolesti dělohy, ať užívá tři dny ráno plnou polévkovou lžici kapek v červeném víně, po půl hodině nechť jde na procházku, potom může sníst, ale nesmí pít mléko. Kapky se nemají užívat na mléko.

15. Kapky pomáhají při porodu, když se z nich čtrnáct dní před porodem ráno a večer užívá jedna polévková lžice. Šestinedělce se podává každé dvě hodiny kávová lžička kapek až do té doby, dokud neodejde bez bolesti lůžko.

16. Jestliže se po porodu při kojení vyskytnou záněty prsních bradavek, pak rychle odejdou po přiložení šátku navlhčeného švédskými kapkami.

17. Dětem odeženou neštovice. Kapky zředěné vodou je třeba dávkovat podle věku dítěte. Když neštovice začnou zasychat, tak se častěji navlhčují kapkami a dětem nezůstanou žádné jizvy.

18. Poslouží dětem i dospělým při hlístech (červech), ba dokonce i tasemnici je možné jimi odstranit, jen je nutné dávkovat podle věku. Na pupek se přiloží navlhčený ručník a stále se udržuje ve vlhkém stavu.

19. Při žloutence velmi rychle mizí všechny těžkosti, když se třikrát denně spolkne polévková lžice kapek a na zduřená játra se přikládají obklady.

20. Otvírají každou zlatou žílu (hemeroidy), vyléčí ledviny, odstraňují z těla hypochondrické pocity, odstraňují melancholii a depresi, povzbuzují chuť k jídlu a podporují trávení.

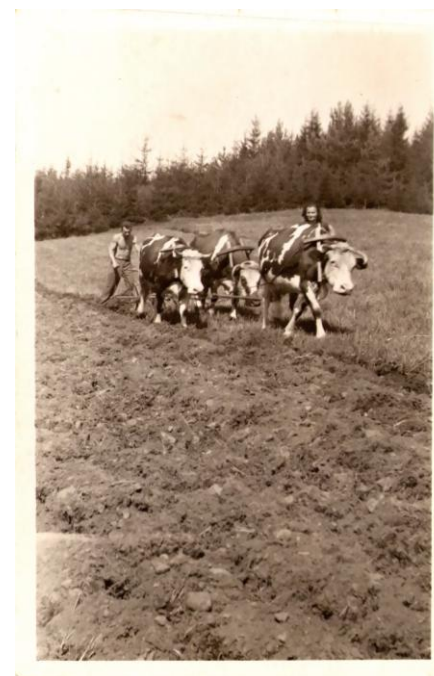
(pokračování příště)

Důležité: všechna uvedená množství je třeba užívat zředěná v bylinkovém čaji nebo ve vodě.

Fotky z archívu rodiny Krpců

Hospoda u Kociána za starých časů

Tak se hospodařilo na Palkovských hůrkách

Odešel Zdeněk Šprc

* 27. 12. 1943 ve Frýdku
+ 28. 1. 2016 ve věku 72 let ve Frýdku

V dětství vyrůstal Zdeněk Šprc ve Frýdku na Střelniční ulici poblíž nemocnice se dvěma mladšími bratry, Vlastimilem a Jaroslavem. Všem třem bratrům vštípili jejich rodiče (tatínek Vilém a maminka Vlasta) lásku, skromnost a úctu k hodnotám. A tyto ctnosti svým rodičům později v dospělosti synové vraceli, tím, že jim svou lásku a úctu projevovali po celý zbytek jejich života.

Škola a práce, to je další kapitola Zdeněkovy života. Po ukončení národní školy v Místku a první osmileté střední školy ve Frýdku studoval lesnickou školu na Bílé. Vystřídal v životě řadu zaměstnání a všem se věnoval naplno. Jen jeho velký sen - novinařina - se bohužel nikdy neuskutečnil. Nastoupil do frýdecké Mostárny, kde pracoval jako montér ocelových konstrukcí a v tomto oboru získal i výuční list. Při tom ještě stihl dálkově vystudovat střední všeobecně-vzdělávací školu v Ostravě. Pak ale začala asi nejdelší etapa jeho života, stal se kulturním pracovníkem v Závodním klubu Slezan ve Frýdku-Místku (jak se říká dodnes v Národě).

Zde se začíná odvíjet významná kapitola jeho života, kapitola s jednoduchým názvem tanec. Nejprve to byl tanec společenský, později tanec lidový v Souboru lidových písní a tanců Ostravica. Tam úzce spolupracoval se zakladatelkou souboru, sběratelkou a choreografkou Věrkou Šimkovou (*25. 2. 1934 na Starých Hamrech + 30. 5. 2007 ve věku 73 let v Bašce).

Během doby, kdy Věrka vedla soubor umělecky, Zdeněk ho řídil organizačně. Folklor se stal jeho životní láskou a ovlivnil jeho život i osobně, v Ostravici totiž poznal svou manželku, výbornou zpěvačku i tanečnici Marcelku. S ní vychoval dvě překrásné děti, syna Zbyňka a dceru Danielu. Později se radoval z narození prvního vnoučka Timona, ochotně a rád plnil své „dědečkovské“ povinnosti. Zdeněková rodina, manželka a děti, vzpomínají mimo jiné na to, s jakým zápalem se věnoval sadaření a práci na zahradě u jejich chalupy v Janovicích.

Starý rukopis: popis léčivé síly švédských kapek (bylin)

1. Když se k nim častěji přičichne a šnupe, navlhčují se jimi obratle hlavy, na hlavu se přiloží navlhčený ručník, tak zahání bolest a závrat', posilují paměť a mozek.
2. Pomáhají při zakalených očích, odebírají červeň a bolesti, i když jsou oči zanícené, kalné, zamlžené. Odstraní skvrny a šedý zákal, když se závčas navlhčují koutky očí nebo když se na zavřené oči přiloží navlhčený hadřík.
3. Neštovice a vyrážky každého druhu, i příškvary v nose nebo kdekoli na těle se vyléčí, když se často a důkladně navlhčuje kapkami.
4. Při bolesti zubů se dá do trochy vody polévková lžice kapek, tekutina se chvíli drží v ústech nebo se tamponem namočeným v ní navlhčuje bolavý zub. Bolesti se ztratí a hnisání přestane.
5. Puchýře na jazyku a jiné závary se kapkami usilovně navlhčují a zakrátko dojde k uzdravení.
6. Když je zanícené a bolavé hrdlo, takže jen s těžkostmi je možné polknout jídlo a tekutiny, je třeba vzít ráno, večer kapky, pomalu je pouštět dolů hrdlem, ony odstraní zánět a vyléčí hltan.
7. Máme-li žaludeční křeče, je třeba při záchvatu užít polévkovou lžici kapek.
8. Při kolikách se mají užít tři plné polévkové lžíce – pomalu, jedna za druhou – velmi rychle se pocítí uvolnění.
9. Rozhánějí v těle větry a ochlazují játra, odstraní každé onemocnění žaludku a vnitřností a účinkují i při zácpě.
10. Jsou výborným lékem při bolestech žaludku, když se špatně tráví a neudrží potrava.
11. Stejně tak jistě pomáhají při bolestech žlučníku. Užíváme denně ráno a večer polévkovou lžici, na noc obklady z kapek a bolesti brzy pominou.

Vzhledem k častým dotazům na Švédské kapky, reagujeme tak níže uvedenými vědomostmi světoznámé autorky Marie Treben, které zaznamenala ve své knize *Zdraví z boží lékárny*. Tento recept byl nalezen ve spisech švédského lékaře dr. Samsta:

10 g aloe (může být nahrazeno kořenem hořce nebo práškem z pelyňku pravého)

5 g myrhy (Gummiresina myrrha)

0,2 g šafránu

10 g listu senny (Folium sennae)

10 g kafru (Camphora naturalis) smíme použít jenom přírodní kafr

10 g kořeně reveně (Radix rhei)

10 g oddenku zedorie (Rhizoma zedoriae)

10 g many

10 g theriaku (Theriak venezian) starý lékařský universální prostředek

5 g kořene pupavy (Radix carlinae)

10 g kořene andělíky (Radix angelicae)

(Byliny možno zakoupit v lékárnách, avšak jejich složení je různé, odlišné od originálu dr. Samsta)

Švédské byliny naplníme do dvoulitrové láhve, zalijeme 1,5 litrem 38-40 procentní žitné pálenky (nebo jiné ovocné pálenky) a vše necháme na slunci nebo v blízkosti kamen stát 14 dní. Každý den protřepeme. Bylinky mohou zůstat v nálevu šest týdnů i déle. Potom tekutinu plníme do menších lahviček. Takto můžeme elixír uchovat i několik let. Čím déle leží, tím je účinnější.

Další část Zdeňkova profesního života byla práce tiskaře. Vyučil se tiskařem maloofsetových strojů na Polygrafickém učilišti v Praze, a mohl tak nastoupit do tiskárny Národního domu.

V roce 1992 se osamostatnil a založil vlastní tiskařskou firmu, kterou usilovně rozvíjel následujících 15 let až do svého důchodu.

V souboru Ostravica, působil 30 let. A když jeho syn Zbyněk začal v souladu s příslovím, že jablko nepadá daleko od stromu, tancovat v dětském souboru Ostravička, pomáhal Zdeněk i tam. Určitě budou na něho vzpomínat desítky dětí, pro něž i jako pravidelný vedoucí rád vymýšlel soutěže a hry na letních táborech a soustředěních, a to i poté, co syn Zbyněk vyrostl a ze souboru odešel. Zdeněk měl děti velmi rád, vedl je vždy k aktivnímu trávení volného času, ke zdravé soutěživosti a poctivosti ve sportu. I po Zbyňkově odchodu z Ostravičky dojížděl na letní soustředění, kde pomáhal organizovat branné závody a učil děti sportovní střelbě.

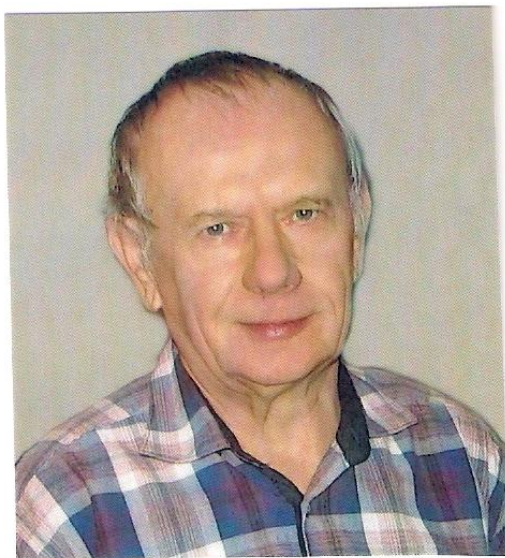
Sport byl vůbec Zdeňkovou velikou zálibou - lyžování, stolní tenis, sportovní střelba, volejbal, bowling - zkrátka okruh jeho zájmů neznal hranic. I přes svůj věk udržoval svou mysl stále mladou, např. ve světě počítačů a techniky byl jako doma a v pokerových turnajích porazil nejednoho silného soupeře.

Poskládáme-li střípky vzpomínek na Zdeňka dohromady, objeví se před námi mozaika jeho života, života, který nebyl jednotvárný a šedivý, ale naopak různorodý a pestrý. Objeví se před námi člověk, po němž tu mnoho z jeho práce a činnosti zůstane, člověk, který vždy dělal vše naplno, člověk pracovitý, obětavý, skromný, ale i cílevědomý a zejména nekonečně trpělivý, laskavý a milující. Takového ho máme stále ve svých myslích i srdcích.

Radka Kulichová, Božena Vlčková, F-M únor 2016 (zkráceno)

Zdeněk byl v červnu 2015 přijat do řad čestných členů Království lašského a zároveň byl jmenován do „Rady kmetův Regnum lachensis“. Na předvánočním setkání v Sedlišťích se s námi ještě veselil a častoval nás svojí výbornou zázvorovicí. Zpráva o jeho úmrtí nás všechny šokovala, jako blesk z čistého nebe. Sbohem, kamaráde, udělal jsi pro to naše Lašsko opravdu moc. Děkuje.

Z. V. Krulikovský

Zdeněk Šprc

Z receptáře lašského krále

Jarňo polivka ze šťovíka

Hluboky taliř šťovíka (enem listky), 2 lyžky sadla, 2 lyžky hladké muky, 2 žlutky, cibula, sul, pepř, starší rohlíky.

Na drobno nakrate cibuli podusíme listky šťovíka – až změknu, zaprašíme muku a přydáme 1,5 litra vody. Pul hodiny vaříme, potom do polivky rozmišáme dva žlutky, opepříme. Podáváme z osmaženým rohlíkem.

Nadivany kralík na divoko

Cely vykuchany a očištěný kralík, 1 větší jabko, 3 – 4 kobzole, kusek uzeneho špeka, 5 stružkuv česneka, jedna cibula, sul, kmin, sadlo, mlety zazvor, kořenici směs divočina (nove kořeni, bob. list, jalovec, pepř – umlete všecko dokupy)

Kralíka zvnitřka posolíme, naplníme čtvrtkami jablek a oškrabanych kobzoli, pokratu cibulu, trochu kmina a zašijem břuch. Přední běhy, hřbet a stehna prošpikujem – kuskami špeka obalonych v zazvoru. Potřem utřeným česnekem ze solu a směsu „divočina“, pokapem rozpuštěným sadlem a v pořadně rozežřate trubě pečem 1,5 – 2 hodiny (**břuchem dolu**). **Odkryte.** Pul hodiny prudko, potom oheň zmirníme, třa podlivať. Rozporcujem a ke každé porci dame kusek nadivky.

Podáváme z rybízovým kompotem a bílým chlebem.

Jehněčí maso z jarními zelinami

Kilo masa z jehňat'a (kyta), citron, sul, pepř, 20 deka sadla, kilo kobzoli, štvrt' kila rajčat, hrst' nakratých jarních zelin (bylinek) – medvědi česnek, kopřiva, petruška, pažitka.

Maso pokrajem na větší kostky, zakapněm citronem, posolíme, popeříme a dame do sadlem vymazane brutfaně (pekača). Polijem zbylým rozpuštěným sadlem a pečem ve středně horke trubě za občasného podlívání a přelívání vypečenu šťavu. Tak asik pul hodiny před dopečením přidáme oškrabane a nakrate kobzole a nakrate rajske jabka. Všecko dopečem v trubě, nakoněc posypem drobunko nakratými zelinami.

1. MÁJ

Je první máj, je lásky čas,
jak napsal Mácha v básni.
I skřivánek zve k lásce zas,
probouzí skryté city v nás
i my jsme stejně krásní.
Však přec jen mnohé jiné je,
city jsou méně vroucí.
I skřivánkovi slábne hlas,
do srdce občas bodne mráz
a neví, jak má tlouci.
Probud' se, lásko, probud' se,
bud' čilá jak jsi byla.
Milencům vřelé city dej,
zmař hrubost, něhu rozvíjej,
která se někam skryla.
Vždyť máj se láskou zalyká,
je k zulíbání krásný.
Milencům vždy rád poslouží,
k polibkům noc jim prodlouží,
rozsvítí měsíc jasný.
Ponech si máji krásu svou,
láskám veď jejich stopy.
Nedej jim zbořit lásky hráz
a zachovej si Máchův ráz,
i přes VSTUP DO EVROPY!

Radek Žvak – Prosté rýmovačky

Jarní jubilanti – čestní členové Království lašského

MUDr. Melánie Ševčíková, folkloristka – 20. února – 80 let

Bedřich Šimoňák, výtvarník – 1. března – 75 let

Mgr. Eliška Krejčíčková, folkloristka – 4. května – 80 let

Miroslav Dvořák, výtvarník – 16. května – 75 let

Jan Satina, malíř, řezbář, muzikant – 17. května – 75 let

Gratulujeme, děvuchy a syncy,
přejem hromadu zdraví a štěstí!

Jarní probuzení

Pryč ledoví chodníků
mráz v kostech
nezebe
stará jabloň sílu
nabírá
tolik o probuzení
stála
Na kalužích
jemné sklíčko
po ránu
jarní slunce zelení
barvu břechťanu
v zahradním altánu
Rok krásně
našlápnutý
bledule si výská

Dajana Zápalková

Nad kostelní bání sv. Mikuláše

Měsíc se slunci uklání
vítr - ten beránky pohání
oblohou

Korouhev kostela roztrhla
pastýři stádo

Zbloudilé kapky deště
sbíráme do dlaní

Turistům

Frýdlant do Beskyd
je brána
Ondřejník jak na dlani
Lysé hoře se uklání
královně té nejvyšší
jež proslula
pleší
Kdo má Lysou horu rád
může na ni vystoupat;
nejlépe ji zdolá
pěší

Radana Šatánková

Filipojakubská noc u nás

(Valpuržina noc – 30. 4.)

V noci filipojakubské mají všechny zelinky natrhané před východem sluncem zázračnou moc. Dívky hledají na mezích a stráních zelinku příd'kumě, která „přivabí každého synka, a každá děvucha, i kdyby šumna něbyla, dyž ju nosí u sebe, tuž se určitě do roka vda“. Příd'kumě – přijď ke mně, je pomyslná květina se zázračnou mocí, která kvete pouze o filipojakubské noci. K noci se váží mnohé pověry o čarodějnicích. Večer před sv. Filipem a Jakubem se zdobívají vrata zelenými haluzkami, a to podle staré pověsti, jak byli sv. Filip a sv. Jakub na svých cestách chyceni za noci v jednom domě Židy, kteří si ten dům označili zelenou haluzkou, aby jej ráno poznali. Ještě téže noci přišel anděl a stejnou haluzku položil na vrata každého stavení. Židé tak ráno nepoznali, ve kterém domě se oba apoštolové ukrývají, a tak se jim šťastně podařilo utéct.

Muži v tento den praskali na křižovatkách cest bičí nebo stříleli z moždířů, aby zahnali čarodějnice, které mohly škodit dobytku. Ochranou proti zlému působení čarodějnic byla také snítka střechy (šeřík). Věřilo se, že šeřík odhání zlo a jeho květy je možné vyzdobit dům, ve kterém straší, a tak ho zbavit negativních sil. Původně byl šeřík před stavení a na zahrady vysazován právě proto, aby ochránil majetek před zlými silami.

Na filipojakubskou noc si děvčata dělala z dřivek křížčky a pouštěla je po vodě. Podle toho kam dopluly, se dozvěděly, zda se vdají v místě bydliště nebo tzv. přes pole.

První máj

Nastal po čarodějné filipojakubské noci. Mládenci stavěli před domy svých milých máje, ozdobené barevnými fábory, a k večeru se konaly slavnosti a veselice. Máje se stavěly také v centru obcí a omladina obcházela ves magickým kruhem. Vše mělo být opět ochranou úrody a hospodářství. Dědinou obcházely k večeru na 1. máje skupinky hudebníků, šly od stavení ke stavení a za výslužku vyhrávaly. Dívka která zůstala na večer prvomájový nepolíbená, do roka „uschla“.

Miriam Prokešová – Lidové tradice (výňatek)

Valpuržina noc (Kelti, Laši a Valaši)

Beltane (Beltine, Beltain) – největší keltský svátek – název odvozen od jména boha **Belenus (Belinus, Bel)**, který byl symbolem jara. Slaven v noci z 30. dubna na 1. května. Večer plály na kopcích mohutné ohně, kolem se provázely nejen dobytek, aby měl magickou sílu plamenů, ale **i mladí muži, kteří skákali přes oheň pro zvětšení mužné síly...** U nás se tento zvyk udržel ještě s tím, že se později pálily čarodějnice. V noci se bůh **Bele-nus spojuje s bohyní Belindou**. Nastává období moci skřítků a vil, jde o svátek plodnosti, oslavy přírody a s tím spojené oběti přírodním živlům (**Valpuržina noc**).

Svátek byl spojen s tancem, zpěvem, hodováním masa, sladkostí a pitím medoviny a piva...

Dr. Lubor Niederle – přední český historik ve své knize „Slovanské starožitnosti“ uvádí názor silné skupiny historiografů, kteří jsou přesvědčeni o keltském původu **Lachů**.

Anna BauEROVÁ ve své knize „Zlatý věk Bojů“ uvádí, že Venedi (Vindové), kteří sídlili až do 5. století n. l. v krajině mezi Odrou, Vislou a Moravskou bránou, byli považováni za Kelty, potomky Lužické kultury. Ti jsou pak spojováni s **Lechity**, žijícími v tomto území dodnes. (**Dr. Josef Poulík**)

Prof. Emanuel Šimek: Moravští Valaši jsou přímými potomky keltského kmene **Volků**. Tento výklad je mnohem pravděpodobnější, než o domnělém příchodu Valachů dlouhými karpatskými horami až z Rumunska. Jméno Valach je zkomoleninou jména **Volk, Volch, Valch**.

Pastevecká etnika (Laši i Valaši) pak všeobecně přejímala staré keltské zvyky, které však mají ještě starší původ – dokonce až v období předindoevropském.

Z. V. Krulíkovský

Příslloví

Našimi nepřáteli jsou obyčejně ti, kteří jsou nám povinni díkem.

Na světě jsou jen přátelé z mládí a později přicházíme na to, že ani těch není.

S ničím se tak dlouho neloučíme jako s mládím: je již dávno pryč a přece se s ním ještě loučíme.

Co člověk jest, je jen vychováním, učením a věděním.

Každé pachole – plné svévole.

Při ranách osudu obávej se především svých závistivců.

Bez sedmi svátků v týdnu nebude člověk nikdy spokojen.

Kdo sám sebe haní, čeká na to, že mu bude odporováno.

Jedině zvědavost s námi nestárne, zůstává dětinskou.

Jenom jedna láska je trvalá – ta nešťastná...

Z Těšínského kalendáře (1927)

Vzhůru na Monte Čupelo 31. 12. 2015
- foto R. Šatánková

Masopustní veselí v Hodoňovicích – foto D. Chalupová

Lašský král a jeho družina v akci na Čupku
20

Vlastivědný výšlap 7. 2. – foto L. Krulíkovský